

PARODOS: ALGIRDO SAKALAUSKO PEIZAŽO YPATUMAI

Šiuolaikinė tautodailės tapyba - tai tautos tradicijų, jos vertybių ir vidinio menininko pasaulio atspindys. Itin Lietuvos tautodailininkų mėgiamas yra peizažo žanras, kuriame save atranda tiek romantiškų pajūrio ar liepsnojančio saulėlydžio vaizdų kūrėjai, tiek ir istorinį bei kultūrinį palikimą įamžinti siekantys meistrai. Tapytojai peizažuose perteikia gamtos grožį, etnografinių sodybų jaukumą, žemdirbių pasaulėjautą. Nors pats peizažo žanras tarsi mėgina nubrėžti realistinio vaizdavimo rėmus menininkams, nuotaikų bei įspūdžio perteikimo prasme - jis itin dėkingas ir įvairiapusis. Kūrybingi tautodailininkai peizažuose sugeba ne tik užfiksuoti akimirką, bet ir sutelkti kūrinyje asmeninę patirtį, išgyvenimus.

Unikalus gamtovaizdžio tapytojas yra tautodailininkas Algirdas Sakalauskas. Jo paveiksluose susilieja profesionaliojo meno įtakos ir realizmo, primityvizmo bei siurrealizmo bruožai. A. Sakalauskas netapo iš natūros. Jo peizažai - tai atsiminimai iš Sibiro ir mamos pasakojimų apie Lietuvą sukelti vaizdiniai. Universalumo ir platų meninių ieškojimų lauką šiam autoriui suteikia skirtingų meno šakų išmanymas. A. Sakalauskas nuo jaunystės nepaprastai žavisi muzika, rašo eiles. Ir nors tapyba į jo gyvenimą atėjo vėliau, ji sparčiai užėmė svarbią vietą. Tapyti skatino žiūrovų bei kritikų pripažinimas ir palaikymas. Dar pirmosios tautodailininko parodos sulaukė šiltų atsiliepimų. A. Sakalauskas yra išbandęs skirtingas tapymo technikas, sukūręs virš tūkstančio įvairios stiliškos bei formato paveikslų. Dirbo ekslibriso ir firminių ženklų dizaino srityse.

Lietuvos tautodailininkų sąjungos galerijoje Vilniuje rugsėjo 6 - 20 dienomis vyko A. Sakalausko autorinė tapybos paroda "Sugrįžimas". Po 17 metų pertraukos autorius pirmą kartą parodų lankytojams pristatė savo tapybos darbus. Ekspozicijoje dominuoja naujaisi tautodailininko kūriniai, greta kurių galima išvysti ir keletą ankstesnių paveikslų. Ankstesnėje autoriaus kūryboje dominavo kūriniai tapyti akrilu ant kartono, o naujausiems darbams pasirinkta pastelė, akvarelė bei popierius.

Didžiąją dalį parodos darbų sudaro peizažai. Pastelė ir akvarelė suteikė jiems lengvo virpėjimo, toninio skaidrumo. Ramios pastelinės spalvos dvelkia santūrumu. Peizažų tematika plataus spektro. Galima išvysti marinistinių vaizdų su didingais laivais bei šėlstančiomis jūromis bei jaukių, ilgesingų peizažų su koplytstulpiais ir lietuviško miško motyvais. Taip pat nemažai darbų, vaizduojančių skirtingus metų laikus. Ypatingai didelis dėmesys skiriamas žemiškiems gamtovaizdžiams. Žiema vaizduojama kūrinuose "Žiemos nelaisvė" (2012), "Žiemos šviesa" (2013), "Vienatvė" (2012), "Nepalūžo" (2013) bei kituose. A. Sakalausko vaikystė praėjo atšiauriame Sibire, kur šaltis ir sniegas buvo nuolatiniai palydovai. Autoriaus prisiminimai bei įspūdžiai iš šio gyvenimo tarpsnio atsispindi kūrinių tematikoje, pavadinimuose. Tapytojo paveiksluose žiema įgauna poetiškumo, lyriškumo. Tautodailininkas nesistengia sukurti įspūdingos kompozicijos, visą dėmesį sutelkdamas į nuotaikos bei jausmo perteikimą. A. Sakalausko žiemos peizažai pasižymi visiems autoriaus kūriniais būdingu švytėjimu. Rodos, kūrinių gaubtų jauki balta šviesa, teikianti optimizmo, sakralumo, net ir mažo formato darbus pakylėdama aukštyn emociniame lygmenyje.

A. Sakalauskui Lietuvos gamta yra vienas didžiausių įkvėpimo šaltinių. Iš lietuviško peizažo autorius semiasi lyriškumo, atspindinčio santūriose spalvose, miglotuose, ūkanotuose tolių vaizduose. Tokiuose peizažuose dažnai sutinkami ir etnografiniai motyvai bei senojo liaudies meno kūriniai - stogastulpiai, kryžiai ("Kelias į namus", 1988 m., "Mūsų tvirtybė", 1990 m., "Ažuolai" 2012 m., "Tėviškės veidas", 2013 m. ir kiti). Šios kompozicijos paprastos, kamerinės, tačiau jautriai perteikiančios autoriaus meilę savam kraštui ir jo meninei bei dvasinei kultūrai. Stogastulpiai A. Sakalausko paveikluose - tarsi tautos vienybės ramsčiai. Peizažuose jie apgaubti vienišumo ir vilties aura. Žvelgiant į šiuos darbus, juntama lengvai mistinė nuotaika, kurią sustiprina ir autoriaus pasirinktas koloritas bei apšvietimas. Tautodailininkas mėgsta vaizduoti stogastulpius apšviestus pro debesis blausiai šviečiančios saulės ar prisiglaudusius senų medžių šešėlyje.

Šioje autorinėje A. Sakalausko parodoje tarp kitų autoriaus paveikslų išsiskiria marinistiniai peizažai ("Skirtingi kursai", 2012 m., "Palankiu kursu" 2012 m., "Ramybė", 2012 m., "Sugrįžimas", 2012 m.). Juose geriausiai atsispindi profesionaliojo meno įtaka dailininko kūrybai. Marinistinis (lot. marinus – jūrinis) peizažas kaip savarankiškas tapybos žanras susiformavo Olandijoje XVII a. Tai lėmė Olandijos ekonomika - žvejyba, jūrų prekyba bei karai su kitomis jūrinėmis valstybėmis. Tokia tematika atsispindėjo ir dailininkų kūrinuose. "Olandų marinistai išstobulino vandens,

atmosferos, besikeičiančio apšvietimo, šviesos atspindžių vandenyje perteikimo tapybos kūrinyje priemonės. Jų suformuotais principais tradicinė įvairių šalių marinistinė tapyba remiasi iki šių dienų."¹ A. Sakalauskas jūriniuose peizažuose vaizduoja bangas skrodžiančius didingus laivus. Šie kūriniai dramatiški ir apgaubti romantine nuotaika. Autoriaus dėmesys sutelktas ne tiek į detalių laivų bei jų detalių atkūrimą, kiek į atmosferos kūrimą - laisvės, ramumos ir nuotykių troškimą. Ramybės būseną labiausiai sutelkta tuose peizažuose, kuriuose vaizduojama pakrantė su jūros toliais. Marinistiniai A. Sakalausko peizažai ko gero labiausiai perteikia ir vidines paties autoriaus būsenas, tuo pačiu atspindėdami jūros didybę ir laivų vaizdavimo peizažuose tradicijų tęstinumą.

Parodoje eksponuojami A. Sakalausko peizažai perteikia gražiausius Lietuvos gamtovaizdžio siužetus. Ir nors, kaip jau minėta, autorius netapo iš natūros, jo kūriniai betarpiškai atkuria unikalų gamtos grožį, įkvėpusį ne vieną Lietuvos tautodailininką ar senojo liaudies meno meistrą. A. Sakalausko kūryba atskleidžia, kaip subtiliai gali tarpusavyje derėti profesionalus technikos išmanymas, gilus emocinis pajautimas ir pagarba savo krašto tradicijoms bei gamtovaizdžiui.

Gailė Jurgaitytė

¹ "Radvilų rūmų muziejuje atidaroma marinistinių peizažų paroda". Prieiga internete: <http://alkas.lt/2012/11/21/radvilu-rumu-muziejuje-atidaroma-marinistiniu-peizazu-paroda/>